

Αθήνα, 11 Φεβρουαρίου 2025

ΕΡΩΤΗΣΗ

ΠΡΟΣ: Τον Υπουργό Ανάπτυξης

ΘΕΜΑ: «Σε καθήλωση η έρευνα και η καινοτομία στην Ελλάδα»

Αξιότιμε κ. Υπουργέ

Το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΕΚ) αποτελεί το δεκαπενταμελές ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της πολιτείας σε ό,τι αφορά τη χάραξη εθνικής στρατηγικής για την έρευνα, την τεχνολογία και την ανάπτυξη της καινοτομίας και θεσπίστηκε με το άρθρο 143 του ν. 4635/2019.

Οι πρόσφατες παραιτήσεις του Προέδρου του ΕΣΕΤΕΚ και πέντε μελών αντανακλούν, αλλά και περιγράφουν, με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο, την αρνητική υφιστάμενη παρούσα κατάσταση της έρευνας στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνονται με αλληπάλληλα δημοσιεύματα του έντυπου και του ηλεκτρονικού τύπου (Καθημερινή, 31-01-2025, 04-02-2025, 09-02-2025). Ειδικότερα:

Το ΕΣΕΤΕΚ απαξιώνεται και διαλύεται. Πέρα των μαζικών παραιτήσεων διακεκριμένων επιστημόνων λόγω έλλειψης στρατηγικής και αδιαφορίας της κυβέρνησης, παρατηρείται ταυτόχρονα και έλλειψη συντονισμού και αποδοτικότητας του οργάνου που έχει ως αποστολή τη χάραξη στρατηγικής για την έρευνα και την καινοτομία. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η μη επιβράβευση εδώ και δύο χρόνια δέκα ερευνητικών ιδρυμάτων, τα οποία υποβλήθηκαν σε προηγούμενη αξιολόγηση από το ΕΣΕΤΕΚ και ενώ έχει μεταβιβαστεί σχετική επιστολή του προέδρου του προς το

Υπουργείο στις 28.11.2024, όπως αναφέρει στον απολογισμό για την περίοδο 2023-2024 που δημοσιεύθηκε στην επίσημη ιστοσελίδα του ΕΣΕΤΕΚ.

Όμως η έρευνα στην Ελλάδα αντιμετωπίζει δομικά προβλήματα στην χρηματοδότησή της. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία που προκύπτουν από τη συνοπτική στατιστική έκδοση του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου για το 2024 με τίτλο: «Βασικοί Δείκτες Έρευνας και Ανάπτυξης για δαπάνες και προσωπικό το 2023 στην Ελλάδα - Προκαταρκτικά στοιχεία» (<https://metrics.ekt.gr/publications/717>), οι δαπάνες στην Έρευνα και την Ανάπτυξη εξακολουθούν να είναι χαμηλές (μόλις 1,49% του ΑΕΠ, έναντι 2,27% του ευρωπαϊκού μέσου όρου). Συγκριτικά με το 2022 σημειώθηκε ελάχιστη ποσοστιαία αύξηση της τάξεως του 0,01%, όταν η αθροιστική ποσοστιαία αύξηση κατά την περίοδο 2019-2023 αγγίζει μόλις το 0,23%.

Εκτός αυτού, τα ίδια τα διακεκριμένα μέλη της επιστημονικής κοινότητας επισημαίνουν ότι στον χώρο της έρευνας στην Ελλάδα παρατηρείται κατακερματισμός κονδυλίων χωρίς αξιοκρατική κατανομή, με τα κομματικά και μικροπολιτικά κριτήρια να επικρατούν, ενώ παράλληλα υπενθυμίζουν την απουσία διαχρονικής και συνεκτικής πολιτικής για τη στήριξη της έρευνας.

Όμως ταυτόχρονα παρατηρείται υποβάθμιση της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας. Σύμφωνα με το European Innovation Scoreboard 2024, η Ελλάδα παραμένει χώρα με χαμηλή ανταγωνιστικότητα και χαρακτηρίζεται ως «moderate innovator» (moneyreview.gr, 21/08/2024). Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, αφενός:

- Την υποχώρηση της χώρας σε διεθνείς κατατάξεις όπως ο Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας, όπου η Ελλάδα βρίσκεται μόλις στην 45η θέση μεταξύ 133 οικονομιών, όπως επισημαίνεται σε μελέτη που εκπόνησε το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών σε συνεργασία με το δίκτυο δεξαμενών σκέψης Epicenter.
- Και τις χαμηλές επενδύσεις των ελληνικών επιχειρήσεων στην έρευνα και ανάπτυξη, περιορίζοντας την τεχνολογική πρόοδο.

Παράλληλα, τα μέλη της επιστημονικής κοινότητας με συνεχόμενες δημόσιες παρεμβάσεις τους αναδεικνύουν τη διοικητική και θεσμική γραφειοκρατία που επικρατεί στο χώρο της έρευνας στην Ελλάδα, τόσο λόγω της πολυδιάσπασης των ερευνητικών φορέων, που υπάγονται σε διαφορετικά υπουργεία χωρίς ενιαία

στρατηγική, όσο και λόγω της ύπαρξης μεγάλων γραφειοκρατικών εμποδίων, που δυσκολεύουν την απορρόφηση κονδυλίων και τη διεκπεραίωση ερευνητικών προγραμμάτων.

Επιπρόσθετο πρόβλημα αποτελεί η αναξιοκρατία και η έλλειψη διαφάνειας που επικρατεί στον χώρο της έρευνας στην Ελλάδα. Πρώην μέλη του ΕΣΕΤΕΚ καταγγέλλουν ότι «οι υπουργοί αρνούνται να χάσουν εποπτευόμενους οργανισμούς» λόγω πολιτικών σκοπιμοτήτων, ενώ παράλληλα η διαχείριση ερευνητικών κονδυλίων πραγματοποιείται χωρίς σαφή αξιολόγηση του παραγόμενου έργου.

Εκτός των ανωτέρω, αποτελεί κοινός τόπος στην επιστημονική κοινότητα ότι, οι ερευνητές βιώνουν καθεστώς επαγγελματικής ανασφάλειας, ενώ αμείβονται με εξαιρετικά χαμηλές αμοιβές, γεγονός που οδηγεί στη φυγή ταλέντων στο εξωτερικό (brain drain), συνέπεια της έλλειψης κινήτρων για τη διατήρηση υψηλού επιπέδου επιστημόνων στην Ελλάδα.

Όμως η Ελλάδα υστερεί και στον ψηφιακό μετασχηματισμό, αφού σημειώνει χαμηλές επιδόσεις στον Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI), με τη χώρα να κατατάσσεται στην 25η θέση μεταξύ των 27 κρατών-μελών της ΕΕ, όπως δείχνουν και τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το 2022. Παράλληλα, παρατηρείται ιδιαίτερη υστέρηση στις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, γεγονός που δυσκολεύει την ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας.

Οι παραπάνω παθογένειες και υστερήσεις της έρευνας και της καινοτομίας στην Ελλάδα ενισχύονται και αναπαράγονται και από τα διαρθρωτικά λάθη στη διακυβέρνηση της έρευνας που έχει υποπέσει η κυβέρνηση της ΝΔ από το 2019 μέχρι σήμερα. Η επιλογή της να μεταφέρει ήδη από την πρώτη μέρα της διακυβέρνησής της τον Ιούλιο του 2019 (Π.Δ. 81/2019) την πρώην Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (και από το 2021 Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας) από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων στο πρώην Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων (νυν Υπουργείο Ανάπτυξης), αποδείχθηκε εσφαλμένη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το βάρος της έρευνας να μετατοπιστεί προς μια στενή προσέγγιση καινοτομίας χωρίς ακαδημαϊκή συνέχεια.

Παράλληλα, η έλλειψη ενός ενιαίου ανεξάρτητου φορέα που θα διασφάλιζε αξιοκρατία και διαφάνεια στη διαχείριση των ερευνητικών κονδυλίων εντείνει την αδιαφάνεια, την αναξιοκρατία και τον κατακερματισμό εποπτείας και ελέγχου στον χώρο της έρευνας.

Όλα τα παραπάνω αναδεικνύουν μια γενικότερη αποτυχία της κυβέρνησης να στηρίζει την έρευνα και την καινοτομία, με αποτέλεσμα:

- Τη διεθνή υποχώρηση της Ελλάδας σε θέματα καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας.
- Τη διαρροή επιστημονικού δυναμικού στο εξωτερικό.
- Τη χαμηλή απορρόφηση κονδυλίων και την αδιαφανή διαχείρισή τους.
- Την απουσία στρατηγικού σχεδιασμού που να συνδέει έρευνα, τεχνολογία και οικονομική ανάπτυξη.

Επειδή, ήδη από το 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδώσει σχετική Ανακοίνωση (628, final) με τίτλο: «Ένας νέος EXE για την Έρευνα και Καινοτομία», η οποία θέτει τους κάτωθι στόχους:

- Απόδοση προτεραιότητας στις επενδύσεις και τις μεταρρυθμίσεις.
- Βελτίωση της πρόσβασης στην αριστεία.
- Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και καινοτομία στην οικονομία.
- Εμβάθυνση του EXE.

Επειδή, την παραπάνω Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ακολούθησε τον Νοέμβριο του 2021 η υιοθέτηση από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης του νέου συμφώνου και της νέας διακυβέρνησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, όπου τα κράτη-μέλη δεσμεύθηκαν κατά τα έτη 2022-2024 για τα εξής:

- i) ένα σύνολο κοινών αρχών και αξιών της ΕΕ για την E&K·
- ii) κοινούς τομείς προτεραιότητας για δράση·
- iii) επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις, και
- iv) απλουστευμένη διαδικασία συντονισμού και παρακολούθησης των πολιτικών.

Επειδή, διαχρονικά το ΠΑΣΟΚ-Κίνημα Αλλαγής έχει αποδείξει ότι πιστεύει στη σημασία της Έρευνας και της Καινοτομίας, καθώς οι κυβερνήσεις του ήταν εκείνες που:

- Ίδρυσαν τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) και διαμόρφωσαν ένα ισχυρό θεσμικό πλαίσιο για τη χρηματοδότηση της έρευνας, η οποία από το 2019 μεταφέρθηκε από το Υπουργείο Παιδείας και

Θρησκευμάτων στο Υπουργείο Ανάπτυξης χωρίς προηγούμενη διαβούλευση και χωρίς προφανή στρατηγική στόχευση.

- Ενίσχυσαν τα Ερευνητικά Κέντρα και τη διασύνδεσή τους με τα Πανεπιστήμια, προωθώντας τη δημιουργία συνεργατικών δομών για την ανάπτυξη καινοτομιών.
- Εκτόξευσαν τη χρηματοδότηση της έρευνας, εξασφαλίζοντας ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους για την προώθηση της τεχνολογικής ανάπτυξης.

Επειδή, η γραφειοκρατία, ο πελατειασμός και η αδιαφάνεια στη διαχείριση των περιορισμένων έτσι κι αλλιώς διαθέσιμων κονδυλίων για την έρευνα θέτει εμπόδια στην αναπτυξιακή προοπτική της χώρας, αφήνοντας ανεκμετάλλευτο το εξαιρετικό εξειδικευμένο επιστημονικό δυναμικό που θέλει να δει τις δεξιότητές του να αξιοποιούνται.

Επειδή, η δημιουργία ενός ενιαίου, ανεξάρτητου φορέα έρευνας και καινοτομίας είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαίος, ώστε να εμπεδωθεί και να προωθεί η αξιοκρατία και η διαφάνεια στην διαχείριση των κονδυλίων που προορίζονται στην έρευνα και να αξιοποιηθεί το ερευνητικό δυναμικό της χώρας, το οποίο σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία προσδιορίζεται στα 73.306 άτομα.

Επειδή, επένδυση στην καινοτομία, χωρίς προηγούμενη επένδυση στην έρευνα στις τεχνολογίες αιχμής δεν μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην βελτίωση των αναπτυξιακών προοπτικών της πατρίδας μας, ενόψει και των προκλήσεων που φέρει η τεχνητή νοημοσύνη και η εξάπλωση της ψηφιακής οικονομίας.

Ενόψει των ανωτέρω, ερωτάσθε κ. Υπουργέ:

1. Ποιες πρωτοβουλίες θα αναλάβει το Υπουργείο για την αναβάθμιση και επαναδραστηριοποίηση του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας;
2. Ποιος είναι ο ακριβής προγραμματισμός απονομής των βραβείων των δέκα προτεινόμενων προς επιβράβευση Ερευνητικά Ινστιτούτων, βάσει των εκθέσεων αξιολογήσεων που είχε διενεργήσει το ίδιο το ΕΣΕΤΕΚ και η οποία εκκρεμεί εδώ και δύο χρόνια, όπως αναφέρεται και στην ετήσια έκθεσή του;
3. Βρίσκεται στις προθέσεις του Υπουργείου η ανάληψη σχετικής νομοθετικής πρωτοβουλίας με σκοπό την εξάλειψη των γραφειοκρατικών εμποδίων και αγκυλώσεων που αφορούν την ερευνητική διαδικασία με σκοπό την απλούστευση και ψηφιοποίησή της;

4. Το Υπουργείο προβεί στη δημιουργία ενιαίου χώρου ανώτατης εκπαίδευσης και καινοτομίας και ποιες ενέργειες έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα προς την κατεύθυνση αυτή;
5. Ποιος είναι ο μέχρι σήμερα απολογισμός ως προς την υλοποίηση εκ μέρους της Ελλάδας του νέου συμφώνου και της νέας δομής διακυβέρνησης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και του θεματολογίου πολιτικής για τον ΕΧΕ κατά την περίοδο 2022-2024;

Ο ερωτώντες βουλευτές

Παπανδρέου Γεώργιος

Νικητιάδης Γεώργιος